

**Doporučení CM/Rec (2014) 4
Výboru ministrů členským státům
o elektronickém monitoringu**

*(Přijato Výborem ministrů 19. února 2014,
na 1192. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů, podle podmínek stanovených v článku 15.b Statutu Rady Evropy,

Maje na zřeteli, že cílem Rady Evropy je dosažení větší jednoty mezi jejími členy;

Souhlasí, že je nezbytné dále rozvíjet mezinárodní spolupráci v oblasti prosazování trestů;

Maje na zřeteli, že taková spolupráce by měla přispět ke zkvalitnění justice, k efektivnímu výkonu trestů a k plnému respektování lidských práv, důstojnosti pachatelů a ke snížení výskytu trestných činů;

Souhlasí, že odnětí svobody by se mělo používat jen jako krajní opatření a že většina případů podezřelých a pachatelů může být vyřešena účinně a úsporně v komunitě;

Maje na zřeteli, že pokračující růst vězeňské populace může vést k podmínkám vazby, které nebudou v souladu s článkem 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (ETS č. 5), jak zdůrazňuje příslušná judikatura Evropského soudu pro lidská práva;

Opakuje, že přeplněnost věznic a růst vězeňské populace jsou velkou výzvou pro vězeňské správy a systém trestní justice jako celek, a to jak v oblasti lidských práv, i pokud jde o efektivní správu trestních institucí;

Uznává, že elektronický monitoring používaný v rámci procesu trestního práva může pomoci snížit uchylování se k trestu odnětí svobody, a místo toho zajistit účinnou supervizi podezřelých a pachatelů v komunitě, a tím napomoci prevenci trestné činnosti;

Uznává, že elektronická monitorovací zařízení by zároveň měla být používána dobře regulovaným a přiměřeným způsobem s cílem snížit jejich možné negativní dopady na soukromý a rodinný život člověka pod elektronickým monitorováním a dotčených třetích stran;

Z tohoto důvodu souhlasí, že musí být vymezena pravidla o omezeních, typech a způsobech (modalitách) poskytování elektronických monitorovacích zařízení, kterými se budou řídit vlády členských států ve své legislativě, politice a postupech v této oblasti;

Dále souhlasí, že musí být vytvořeny etické a profesionální normy (měřítko) vztahující se na efektivní využití elektronického monitoringu, kterými se budou řídit vnitrostátní orgány, včetně soudců, prokurátorů, vězeňské správy, probačních agentur, policie a agentur poskytujících zařízení nebo dohlížejících na podezřelé a pachatele trestných činů;

Bera na vědomí:

- Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod (ETS č. 5);
- Evropskou úmluvu o dohledu nad podmíněně odsouzenými nebo podmíněně propuštěnými pachateli (ETS č. 51);
- Doporučení č. R (92) 16 o evropských pravidlech trestání a jiných opatřeních
- Doporučení č. R (92) 17 týkající se důslednosti v udělování trestů;
- Doporučení č. R (97) 12 o personálu zajišťujícím plnění sankcí a opatření;

- Doporučení č. R (99) 22 ohledně přeplněnosti vězeňských zařízení a nárůstu počtu vězněných osob;
- Doporučení č. R (2000) 22 zkvalitňující zavádění evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních;
- Doporučení č. R (2003)22 o podmínečném propuštění;
- Doporučení č. R (2006)2 k evropským vězeňským pravidlům;
- Doporučení CM/Rec (2008)11 k evropským pravidlům pro mladistvé pachatele, na něž se vztahují sankce nebo opatření;
- Doporučení CM/Rec (2010)1 k Probačním pravidlům Rady Evropy;
- Doporučení CM/Rec (2012) 5 k Evropskému etickému kodexu vězeňského personálu;

Bera na vědomí:

- Standardní minimální pravidla OSN pro alternativní opatření nespojená s odnětím svobody (Tokijská pravidla) (usnesení 45/110);
- Pravidla OSN pro zacházení s vězněnými ženami a pro opatření nespojená s odnětím svobody vůči pachatelkám trestní činnosti (Bangkoká pravidla) (Usnesení 2010/16);
- Minimální standardní pravidla OSN, týkající se výkonu soudnictví za účasti mladistvých (Pekingská pravidla) (Usnesení 40/33);
- Rámcové rozhodnutí Rady Evropy 2008/947/SVV o uplatňování zásady vzájemného uznávání na rozhodnutí o probačních opatřeních dohledu a alternativních trestech;
- Rámcové rozhodnutí Rady Evropy 2009/829/SVV o uplatňování zásady vzájemného uznávání na rozhodnutí o opatřeních dohledu jakožto alternativy zajišťované vazby mezi členskými státy Evropské unie;

Doporučuje, aby vlády členských států:

- provedly náležitá opatření při přezkoumání příslušné legislativy a praxe, aby používaly zásady vytčené v dodatku tohoto Doporučení;
- zajistily šíření tohoto Doporučení a jeho komentáře mezi příslušnými orgány a agenturami, především mezi příslušnými ministerstvy, vězeňskou správou, probačními agenturami, policií a dalšími příslušnými donucovacími orgány, stejně jako mezi všemi dalšími agenturami poskytujícími zařízení elektronického monitoringu nebo dohlížejícími osobami v elektronickém monitoringu v rámci procesu trestní justice.

Dodatek k Doporučení CM/Rec (2014) 4

I. Rozsah

Cílem tohoto Doporučení je vymezit soubor základních zásad spojených s etickými otázkami a profesními standardy umožňujícími státním orgánům poskytovat spravedlivé, přiměřené a účinné užívání různých druhů elektronického monitoringu v rámci procesu trestní justice při plném respektování práv dotčených osob.

Jeho záměrem je také upozornit vnitrostátní orgány na to, aby při užívání elektronického monitoringu kompetentní zaměstnanci, kteří pracují v komunitě, věnovali náležitou pozornost tomu, aby monitoring neoslaboval nebo nenahrazoval budování konstruktivních profesionálních vztahů s podezřelými a pachateli trestní činnosti. Mělo by se zdůraznit, že zavedení systému technické kontroly může být užitečným dodatkem ke stávajícím sociálním a psychologickým způsobům zacházení s jakýmikoli podezřelými nebo pachateli trestní činnosti, jak je definováno v příslušném Doporučení výboru ministrů, a především v Doporučení č. R (92)16 o evropských pravidlech o alternativních trestech a opatřeních; Doporučení č. R (97)12

o zaměstnancích zabývajících se zaváděním sankcí a opatření; Doporučení č. R (2006) 2 o evropských vězeňských pravidlech; Doporučení CM/Rec (2010)1 Rady Evropy o probačních pravidlech a Doporučení CM/Rec (2012) 5 o Evropském etickém kodexu vězeňského personálu.

II. Definice

“**Elektronický monitoring**” je obecný výraz týkající se způsobů sledování, kterými se monitoruje místo, pohyb a specifické chování osob v rámci procesu trestní justice. Aktuální způsoby elektronického monitoringu jsou založeny na rádiových vlnách, biometrické nebo satelitní sledovací technologii. Obvykle obsahují zařízení připojené k osobě a jsou sledovány na dálku.

V závislosti na jurisdikci jednotlivých zemí může být elektronický monitoring použit jedním z následujících způsobů:

- během přípravného trestního řízení;
- jako podmínka pozastavení nebo výkonu trestu odnětí svobody;
- jako samostatný prostředek dohlížejí na výkon trestních sankcí a opatření v komunitě;
- v kombinaci jinými probačními intervencemi;
- jako opatření před propuštěním osob z vězení;
- v rámci podmíněčného propuštění z vězení;
- jako intenzivní opatření vedení a dohledu pro jisté druhy pachatelů trestní činnosti po propuštění z vězení;
- jako prostředek monitorování pohybu pachatelů trestní činnosti uvnitř věznic/nebo v okruhu otevřených věznic;
- jako prostředek ochrany obětí specifických trestných činů před jednotlivými podezřelými a pachateli trestní činnosti.

V některých jurisdikcích, kde je elektronický monitoring používán jako modalita výkonu trestu odnětí svobody, jsou osoby pod elektronickým monitoringem považovány autoritami za vězně.

V některých jurisdikcích, je elektronický monitoring přímo řízen věznicí, probačními agenturami, policejními službami nebo jinými kompetentními probačními orgány, zatímco v jiných je zaváděn soukromými společnostmi na základě smlouvy se státním orgánem o poskytování služeb. V některých jurisdikcích se od podezřelého nebo pachatele trestní činnosti, který má na sobě zařízení, vyžaduje, aby přispíval na náklady jeho užívání, zatímco v jiných jurisdikcích pokrývá náklady elektronického monitoringu stát sám.

V některých jurisdikcích může být elektronický monitoring používán v případě mladistvých podezřelých a pachatelů trestní činnosti, zatímco v jiných opatření není na nezletilé použitelné.

“**Podezřelý**” znamená jakoukoliv osobu, která se údajně dopustila, nebo která byla obviněna ze spáchání trestného činu, ale která za něj nebyla pravomocně odsouzena.

“**Pachatel trestného činu**” znamená jakoukoli osobu, která byla uznána vinnou z trestného činu.

“**Agentura poskytující zařízení elektronického monitoringu**”: obvykle soukromá společnost, která vyrábí, uvádí na trh, prodává, pronajímá a udržuje takové zařízení.

“**Agentura zodpovědná za dohled nad osobami pod elektronickým monitoringem**”: státní agentura nebo soukromá společnost, která je kompetentními orgány pověřena dohlížet nad místem, pohybem a specifickým chováním podezřelého nebo pachatele trestného činu v určitém časovém období.

“**Probační agentura**”: orgán zodpovědný za výkon alternativních sankcí a opatření v komunitě, stanovené zákonem a uvalené na pachatele. Do jejích kompetencí je zahrnuta řada činností a intervencí, které představují dohled, vedení a pomoc zacílené na sociální začleňování pachatelů trestných činů, stejně jako přispění k ochraně komunity. Může také, v závislosti na legálním systému jednotlivých zemí, plnit jednu nebo více z následujících funkcí: poskytovat informace a rady justičním a jiným rozhodujícím orgánům, aby jim pomohla dosáhnout erudovaných a spravedlivých rozhodnutí; poskytovat vedení a podporu pachatelům ve vazbě, aby byli připraveni na propuštění a přesídlení; monitoring a pomoc osobám, které mají být předčasně propuštěny; intervence restorativní justice; nabízení pomoci obětem trestných činů.

Probační agentura může také být, v závislosti na legálním systému, “agentura zodpovědná za dohled nad osobami pod elektronickým monitoringem”.

III. Základní zásady

1. Užití, stejně jako typy, trvání a modality provádění elektronického monitoringu v rámci trestní justice, budou regulovány zákonem.
2. Rozhodnutí uložit nebo zrušit elektronický monitoring bude přijato justicí anebo bude umožněno jeho soudní přezkoumání.
3. Tam, kde se elektronický monitoring používá v přípravném soudním řízení, musí se dbát na to, aby se nerozšiřovala síť jeho užití.
4. Typ a modality provádění elektronického monitoringu budou přiměřené z hlediska trvání a rušivých vlivů domnělého nebo spáchaného trestného činu, budou brát v úvahu individuální okolnosti podezřelého nebo pachatele trestného činu a budou pravidelně přezkoumávány.
5. Elektronický monitoring nebude prováděn cestou omezování práv a svobod podezřelého nebo pachatele trestného činu do vyšší míry, než je stanoveno v rozhodnutí o jeho uložení.

6. Při uložení elektronického monitoringu a stanovení jeho typu, trvání a modalit provádění by se měla věnovat pozornost jeho dopadu na práva a zájmy rodin a třetích stran v místě, na které je podezřelý nebo pachatel trestného činu omezen.

7. Nebude existovat žádná diskriminace v uložení nebo provádění elektronického monitoringu na základě pohlaví, rasy, barvy pleti, národnosti, jazyka, náboženství, sexuální orientace, politického nebo jiného názoru, národnostního nebo společenského původu, majetku, příslušnosti k národnostní menšině, nebo fyzického či duševního stavu.

8. Elektronický monitoring se může používat jako samostatný prostředek k zajištění dohledu a snížení trestné činnosti v průběhu konkrétního období jeho provádění. Aby bylo možné usilovat o dlouhodobější upuštění od trestné činnosti, měl by být kombinován s jinými odbornými intervencemi a podpůrnými opatřeními zaměřenými na sociální reintegraci pachatelů.

9. Pokud rozhodnutí o uložení elektronického monitoringu budou provádět organizace soukromého sektoru, za efektivní zacházení s dotčenými osobami v souladu s příslušnými mezinárodními etickými a profesními standardy budou zodpovídat orgány veřejné moci.

10. Veřejné orgány zajistí, aby byly všechny důležité informace týkající se zapojení soukromého sektoru při poskytování elektronického monitorování transparentní, a musí regulovat přístup k nim ze strany veřejnosti.

11. Pokud podezřelí a pachatelé přispívají na náklady za používání elektronického monitoringu, výše jejich příspěvku musí být přiměřená jejich finanční situaci, a musí být upraveny zákonem.

12. Manipulace a sdílená dostupnost a využívání údajů shromážděných v souvislosti s uložení a zavedením elektronického monitoringu ze strany příslušných orgánů musí být výslovně regulovány zákonem.

13. Musí existovat dostatečný počet zaměstnanců odpovědných za provádění rozhodnutí týkajících se elektronického monitoringu, musí být přiměřeně a pravidelně školeni k plnění svých povinností efektivně, profesionálně a v souladu s nejvyššími etickými normami. Jejich výcvik se vztahuje na otázky ochrany údajů.

14. Musí existovat pravidelná vládní kontrola a metody pro nezávislé sledování agentur odpovědných za realizaci elektronického monitoringu v souladu s vnitrostátními právními předpisy.

IV. Podmínky pro provádění elektronického monitoringu v různých fázích trestního řízení

15. Za účelem zajištění souladu, mohou být v souladu s vnitrostátními právními předpisy provedena různá opatření. Zejména může být požadován souhlas a spolupráce podezřelého nebo pachatele, nebo mohou být stanoveny odrazující sankce.

16. Modalita provádění a úroveň rušivých vlivů elektronického monitoringu v přípravné fázi trestního řízení musí být přiměřené domnělému trestnému činu a budou založena na vyhodnocení rizika útěku osoby, zasahování do průběhu spravedlnosti, která představují vážné ohrožení veřejného pořádku nebo spáchání nového trestného činu.
17. Vnitrostátní právní předpisy upravují způsob, jakým čas strávený pod dohledem elektronického monitoringu v přípravném trestním řízení, může být při stanovení celkového trvání jakékoli konečné sankce nebo opatření soudem odečten.
18. V případě režimu ochrany obětí pomocí elektronického monitoringu k dohlížení na pohyb podezřelého či pachatele je nezbytné získat předchozí souhlas oběti a musí být vynaloženo veškeré úsilí, které zajistí, že oběť chápe možnosti a omezení technologie.
19. V případech, kdy se elektronický monitoring vztahuje na vyloučení ze specifických oblastí, či omezení na ně, musí být vyvinuto úsilí, aby tyto podmínky provedení nebyly tak omezující a aby byla uchována přiměřená kvalita každodenního života v komunitě.
20. V případech, kde je třeba sledovat užívání návykových látek, musí být posouzeny příslušné rušivé vlivy a terapeutický a výchovný potenciál elektronických a tradičních přístupů při rozhodování o tom, který přístup má být použit.
21. Elektronickému monitoringu, omezujícímu pachatele na místo bydliště bez práva je opustit, je třeba se vyhnout, pokud je to možné, aby se zabránilo negativním dopadům izolace, v případě, že člověk žije sám, a na ochranu práv třetích stran, které se mohou nacházet na stejném místě.
22. Za účelem přípravy pachatele na propuštění, a v závislosti na druhu přestupku a řízení programu pachatele, elektronický monitoring může být použit ke zvýšení počtu jednotlivých případů krátkodobého opuštění věznice, která jsou poskytována, nebo dát pachatelům možnost pracovat mimo vězení, nebo mohou být umístěni v otevřeném vězení.
23. Elektronický monitoring může být použit jako alternativní výkon trestu odnětí svobody, v tomto případě musí být doba jeho trvání regulována zákonem.
24. Elektronické monitorování může být použito, pokud je třeba, v případě předčasného propuštění z vězení. V takovém případě musí být jeho délka úměrná zbytku trestu.
25. Používá-li se v případě potřeby elektronický monitoring, po uplynutí výkonu trestu odnětí svobody jako opatření pro období po propuštění, jeho trvání a rušivé vlivy musí být přesně definovány, v plném zohlednění jeho celkového dopadu na bývalé vězně, jejich rodiny a třetí strany.

V. Etické otázky

26. Věk, zdravotní postižení a další příslušné zvláštní podmínky nebo osobní situace každého podezřelého či pachatele, musí být vzaty v úvahu při rozhodování o tom, zda a jakými modalitami mohou být provedena opatření elektronického monitoringu.
27. Za žádných okolností nesmí být zařízení elektronického monitoringu použito k vyvolání úmyslné fyzické nebo duševní újmy nebo utrpení podezřelého či pachatele.
28. Pravidla týkající se používání elektronického monitoringu musí být pravidelně přezkoumávána, aby byl vzat v úvahu technologický vývoj v této oblasti, aby se předešlo zbytečným rušivým vlivům na soukromý a rodinný život podezřelých pachatelů a dalších dotčených osob.

VI. Ochrana dat

29. Data shromážděná v průběhu užívání elektronického monitoringu budou podléhat zvláštním předpisům založeným na příslušných mezinárodních normách týkajících se skladování, použití a sdílení dat.
30. Zvláštní pozornost musí být věnována přísné regulaci a sdílení takových dat v rámci vyšetřování a trestního řízení.

31. Systém účinných sankcí musí být zaveden v případě neopatrného či úmyslného zneužití nebo manipulace s těmito údaji.
32. Soukromé agentury poskytující elektronické monitorovací zařízení nebo zodpovědné za dohled nad osobami v rámci elektronického monitoringu, musí podléhat stejným pravidlům a předpisům týkajícím se zacházení s daty, která vlastní.

VII. Zaměstnanci

33. Všechna příslušná pravidla Doporučení č. R (92) 16 o evropských pravidlech o Komunitních sankcích a opatřeních, Doporučení č. R (97) 12 Doporučení č. R (97) 12 o personálu zajišťujícím plnění sankcí a opatření, Doporučení CM/Rec (2010) 1 k Probačním pravidlům Rady Evropy; Doporučení CM/Rec (2012) 5 k Evropskému etickému kodexu vězeňského personálu, budou použitelná.

34. Musí být vyškolen personál, který bude citlivě komunikovat s podezřelými a pachateli, aby je informoval způsobem a jazykem, kterému rozumí, o využití technologie, jejího dopadu na jejich soukromý a rodinný život, a na následky jeho zneužití.

35. Musí být vyškolen personál, který bude jednat s oběťmi v případech, kdy jsou na podporu obětí v rámci elektronického monitoringu používány pomocné programy.

36. Při zavádění elektronických monitorovacích systémů se musí brát ohled na příslušné výhody lidských i automatických reakcí na data shromážděná monitorovacím centrem, a brát v úvahu výhody každého z nich.

37. Personál pověřený uložením nebo prováděním elektronického monitoringu musí být pravidelně informován a školen o manipulaci, použití a vlivu zařízení na dotčené osoby.

38. Personál musí být školen k nainstalování a odinstalování technologie a poskytnout technickou pomoc a podporu k zajištění efektivního a přesného fungování zařízení.

VIII. Práce s veřejností, výzkum a hodnocení

39. Veřejnost bude informována o etických a technologických aspektech používání elektronického monitoringu, jeho účinnosti, jeho účelu a jeho hodnotách jako prostředku k omezení svobody podezřelých a pachatelů. Zvýší se také povědomí o tom, že elektronický monitoring nemůže nahradit profesionální zásah člověka a podporu podezřelých a pachatelů.

40. Musí být prováděn výzkum a nezávislé hodnocení a monitoring, které pomohou vnitrostátním orgánům činit erudovaná rozhodnutí týkající se etických a profesionálních aspektů použití elektronického monitoringu v trestním řízení.